

Lektion 3

Gamla testamentet

I. Överblick. Moseböckerna

II. Profeterna

III. Skrifterna

Ola Österbacka 2021

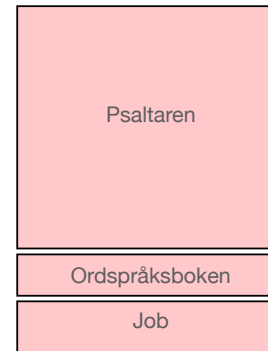

Tora-rulle från synagogan i Groß-Umstadt i Hessenpark (Wikimedia Commons)

Skrifterna

Ketuvim (13 böcker)

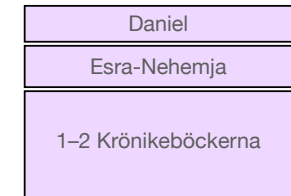
De poetiska böckerna

De fem festrullarna

Övriga skrifter

Psaltaren

- Judarnas sång- och bönbok
 - Sjöngs i templet eller på vandring till högtiderna
- 150 psalmer, 5 "böcker"
- 73 psalmer tillskrivs kung David
- Andra: Koras söner, Asaf, Salomo, Heman, Etan och Mose
- Messianska psalmer: 2, 8, 22, 45, 69, 110
- Mest kända: 23 (herdepsalmen), 90 (Moses psalm)

Psaltaren, några exempel

- 8: Människosonen
- 14: De gudlösas dårskap
- 22: Messias lidande
- 23: Den gode herden
- 32: Syndabekännelse och förlåtelse
- 46: Gud är vår borg (grund för Luthers reformationspsalm)
- 51: Bön om syndernas förlåtelse
- 73: Asafs klagopsalm

Psaltaren, några exempel

- 90: Moses psalm
- 91: Under den Högstes beskydd
- 103: Lova Herren!
- 118: Påskhymnen, Hosianna
- 119: Den troendes tröst i Guds ord (alfabetisk psalm: 8 verser per bokstav)
- 130: Bön i djupaste nöd ("Ur djupen")
- 139: Herren känner mig – vittnesbörd om det ofödda barnets värde

Ordspråksboken

Job

Ordspråksboken

- Huvudförfattare: Kung Salomo (900-talet f Kr)
- Inledning, kapitel 1–9
- Många kända uttryck, t ex:
 - HERRENS välsignelse ger rikedom, egen möda tillför inget (10:22).
 - Ett mjukt svar stillar vrede (15:1).
 - Högmod går före fall (18:12).
- Humor:
 - Bättre bo i en vrå på taket än dela huset med en grälsjuk kvinna (21:9).

Ordspråksboken

Job

Job

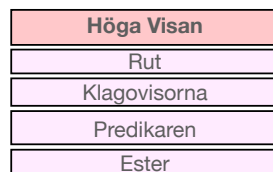
- Kanske från Moseböckernas tid, Bibelns första poetiska bok.
- Behandlar temat "Varför drabbas den gudfruktige av lidande?"
- I två omgångar fråntas Job allt det han har på Satans förslag.
- Tre vänner ger sina förklaringar i två olika omgångar med Jobs svar
- Den yngre Elihu håller ett långt avslutande tal innan Gud själv svarar Job.
- Job återupprättas till slut.

Ordspråksboken

Job

Skrifterna

De fem festrullarna

Höga Visan, Sångernas Sång (8 kapitel)

- Läses vid judarnas påsk
- Tillskrivs kung Salomo
- Kärleksdiktning, som setts som en beskrivning av Kristus och församlingen

Skrifterna

De fem festrullarna

Rut (4 kapitel)

Höga Visan
Rut
Klagovisorna
Predikaren
Ester

- Läses vid skördehögtiden (pingst)
- Berättelse från domartiden (1100-talet)
- Moabitiskan Rut följer med sin svärmor Noomi till Betlehem efter en hungersnöd
- Rut blir tack vare Noomis list gift med dennas släkting Boas och blir farmor till kung David.

Skrifterna

De fem festrullarna

Klagovisorna (5 kapitel)

Höga Visan
Rut
Klagovisorna
Predikaren
Ester

- Läses vid minneshögtiden för templets förstörelse (augusti)
- Enligt traditionen skriven av Jeremia
- Kapitel 1–4 alfabetiska, kap 3 med tredubbla antalet verser
 - 3:22: Det är HERRENS nåd att det inte är ute med oss, att det inte är slut med hans barmhärtighet.

Skrifterna

De fem festrullarna

Predikaren (5 kapitel)

Höga Visan
Rut
Klagovisorna
Predikaren
Ester

- Läses under lövhyddohögtiden i oktober
- Enligt traditionen skriven av Salomo
- Typiska ord:
 - Förfängligt
 - Allt har sin tid
- Känd vers: "Tänk på din Skapare i din ungdomstid" (12:1).

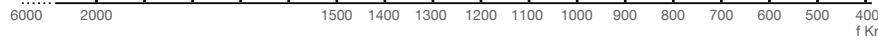
Skrifterna

De fem festrullarna

Ester (10 kapitel)

Höga Visan
Rut
Klagovisorna
Predikaren
Ester

- Läses under purimfesten i mars
- Författaren är okänd
- Händelserna är från Ahasveros (Xerxes I:s) tid på 400-talet f Kr och beskriver hur Ester blir drottning och lyckas rädda judarna från utrotning.

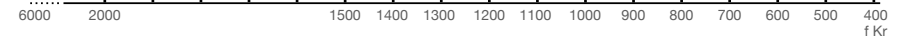

De övriga skrifterna

Daniel
Esra-Nehemja
1-2 Krönikeböckerna

Daniel (12 kapitel)

- Delvis berättande: från fångenskapstiden i Babel, delvis profetisk
- Kända avsnitt:
 - Den brinnande ugnen (kap 3)
 - Daniel i lejongropen (kap 6)
 - Ytterst detaljerade profetior flera hundra år framåt, särskilt om GT:s Antikrist, Antiokus IV Epifanes

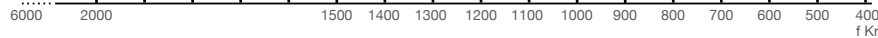

De övriga skrifterna

Daniel
Esra-Nehemja
1-2 Krönikeböckerna

Esra (10 kapitel)

- Präst och den främste bland de skriftlärdade, 400-talet
- Historisk översikt från Koresh' edikt till Esras återkomst 458 f Kr:
 - de första judarnas återkomst från exilen 538 f Kr
 - tempelbygget inleds men kom av sig och fullbordas 520–516 f Kr
 - folket omvänder sig.

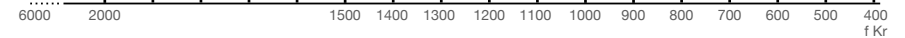

De övriga skrifterna

Daniel
Esra-Nehemja
1-2 Krönikeböckerna

Nehemja (13 kapitel)

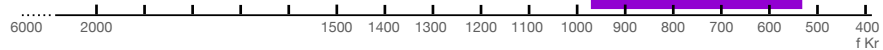
- Utnämnd till ståthållare i Jerusalem år 445 f Kr och reste från Persien
- Byggde upp Jerusalems murar under stort motstånd
- Lagen förelästes, folket bekände sina synder och man firade lövhyddohögtid
- Reformert: främlingar avskiljdes

1 Krönikeboken (29 kapitel)

Daniel
Esra-Nehemja
1-2 Krönikeböckerna

- Sammanfattning av släkttavlor i 1 Mos 5, 10, 11, 25 och 36
- Kung Davids släkträd och barn samt de andra stammarna
- Saul och David
- Tempelbygget förbereds

2 Krönikeboken (36 kapitel)

Daniel
Esra-Nehemja
1-2 Krönikeböckerna

- Följer i stort sett 1-2 Kung, men tonvikt på gudfruktiga kungar
- Salomos bön och storhet
- Tempelbygget och templet invigs
- De norra stammarnas avfall
- Hiskias reform och påskhögtid
- Josias reform
- Jerusalems fall och Koresh's edikt

Avslutning

- Rom 15:4: *Allt som har skrivits tidigare är skrivet till vår undervisning, för att vi ska bevara vårt hopp genom den uthållighet och tröst som Skrifterna ger.*
- 2 Tim 3:14-17: *Du känner från barndomen de heliga Skrifterna som kan göra dig vis så att du blir frälst genom tron på Kristus Jesus. Hela Skriften är utandad av Gud och nyttig till undervisning, tillrättvisning, upprättelse och fostran i rättfärdighet, så att gudsmänniskan blir fullt färdig, väl rustad för varje god gärning.*